

EUPHRESCO; onderzoekers Q-organismen werkten al samen; de financiers nu ook!

Eric Regouin¹, Paul van den Boogert² en Susanne Driessen³

¹Coördinator van de Nederlandse inbreng in ERA-net EUPHRESCO; beleidscoördinator Plantgezondheid bij Directie Kennis van LNV, Postbus 482, 6710 BL Ede, e-mail: e.j.m.regouin@minlnv.nl

²Kenniscoördinator Plantenziektenkundige Dienst, Postbus 31, 6700 AA Wageningen, e-mail: p.h.j.f.van.den.boogert@minlnv.nl

³Plantenziektenkundige Dienst, e-mail: s.i.c.driessen@minlnv.nl

EUPHRESCO is een door de Europese Commissie gesubsidieerd netwerk van 24 publieke organisaties uit zeventien Europese landen op het gebied van aansturing en aanbesteding van onderzoek naar quarantaineziekten en -plagen (Q-organismen). Binnen EUPHRESCO wordt samenwerking geoefend en versterkt. In 2008 worden elf onderzoeksprojecten opgestart. Interessant voor Nederlandse onderzoekers is de mogelijkheid mee te dingen naar financiering voor een onderzoek naar aquatische onkruiden of in 'whole genome amplification'.

EUPHRESCO streeft ook anderszins naar meer samenwerking en naar versterking van de Europese inspanningen in fyto-sanitair onderzoek. Het verminderen van overlap van nationaal onderzoek, en het agenderen van onderzoek in het Europese Kaderprogramma KP7, zijn enkele voorbeelden daarvan.

ERA-netten

In het zesde Kaderprogramma voor onderzoek (KP6) heeft de Europese Commissie een initiatief gelanceerd om de Europese overheidsinstanties die zich met onderzoeks-aanbesteding bezighou-

den meer tot elkaar te brengen in een 'Europese Onderzoeksruimte' (*European Research Area, ERA*). Vanuit de gedachte dat onderzoekers al relatief veel contact hebben, elkaars werk kennen, en al regelmatig samenwerking zoeken om gezamenlijk mee te dingen naar EU-financiering van hun werk, herkende de Commissie een onbekendheid met elkaar aan de zijde van opdrachtgevers/kennisvragers/financiers. Daarbij komt dat, hoeveel er ook beschikbaar is voor onderzoek in de Europese geldpot, de optelsom van nationale onderzoeksbudgetten daar een veelvoud van is. Meer samenwerking vanuit dit nationale geld zal dus veel efficiëntiewinst kunnen opleveren.

In de ERA-netten die ontstonden, een zeventigtal in KP6, komen overheidsvertegenwoordigers samen om met elkaar te vergelijken hoe men het eigen vak uitoefent. Van kennisagenda's tot onderzoeksagenda's, van omvang van de nationale onderzoeksinfrastructuur tot invul-

SIXTH FRAMEWORK PROGRAMME

ARTIKEL

ling van de onderzoeksprogramma's, van diffuse aansturingprocessen tot keiharde contracten met doelafspraken, etc.

EUPHRESCO

Op het gebied van de beleidsterreinen van LNV bestaan een paar ERA-netten: Biologische Landbouw (CORE Organic), Landbouwonderzoek voor Ontwikkelingssamenwerking (ERA-ARD), *Plant Genomics* (ERA-PG), Visserijonderzoek (MARIFISH), voedselveiligheid (SAFEFOOD-ERA), en, niet in de laatste plaats, het ERA-net *European Phytosanitary Research Coordination*, EUPHRESCO.

In het initiatief om te komen tot dit ERA-net heeft Nederland een belangrijke rol gespeeld. Andere hoofdrolspelers zijn Duitsland, Oostenrijk en Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, dat de coördinator levert vanuit DEFRA (Ministerie van Landbouw). EUPHRESCO telt in totaal 24 partners uit zeventien landen, waaronder Turkije en Zwitserland. Ook zijn er zes landen met de status van waarnemer.

Nederland doet mee met twee partners: de gezamenlijke beleidsdirecties Directie Landbouw en Directie Kennis van LNV enerzijds, en de Plantenziektenkundige Dienst als eigenstandig partner anderzijds.

Wat de landen en partners verbindt is de grote zorg over het fyto-sanitaire kennisveld, gegeven de toename van problemen op fyto-sanitair gebied door groei van de wereldhandel en door de verandering van het klimaat. Deze toename wordt echter niet vergezeld door een grotere aandacht voor relevant onderzoek. In heel Europa is verder sprake van een erosie aan basis-kennis ten behoeve van fyto-sanitair onderzoek:

entomologie, virologie, bacteriologie, nematologie, mycologie. Weinig studenten zien nog een carrière voor zich als een 'meester Prikkebeen' en in sommige specialismen zijn in Europa al geen topdeskundigen meer te vinden. EUPHRESCO wil aan dit alles aandacht geven. De grote ambitie van EUPHRESCO wordt goed weergegeven in de grafische verbeelding van een Europa zonder en een mét EUPHRESCO (Figuur 1).

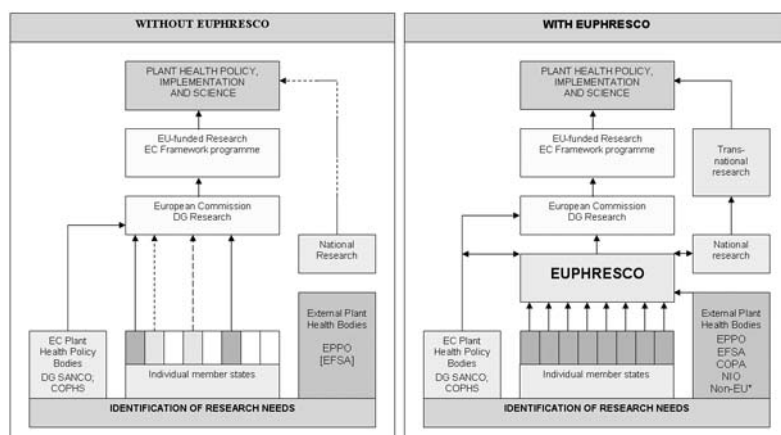
Inhoud en werkprogramma

EUPHRESCO is op 1 mei 2006 van start gegaan met een budget van ongeveer drie miljoen euro met een doorlooptijd van 48 maanden. Het werkprogramma bestaat uit vijf werkpakketten (WP's).

Binnen het project EUPHRESCO hebben de partners eerst geïnventariseerd wat er zich in de deelnemende landen afspeelt, om daarna het doel van samenwerking handen en voeten te geven door daadwerkelijk enkele onderzoeksprojecten te laten uitvoeren, met gezamenlijke financiering. Alleen al de inventarisatie leverde veel interessant materiaal op. Zie het overzicht van de nationale budgetten die beschikbaar zijn voor onderzoek aan gereguleerde organismen (Figuur 2).

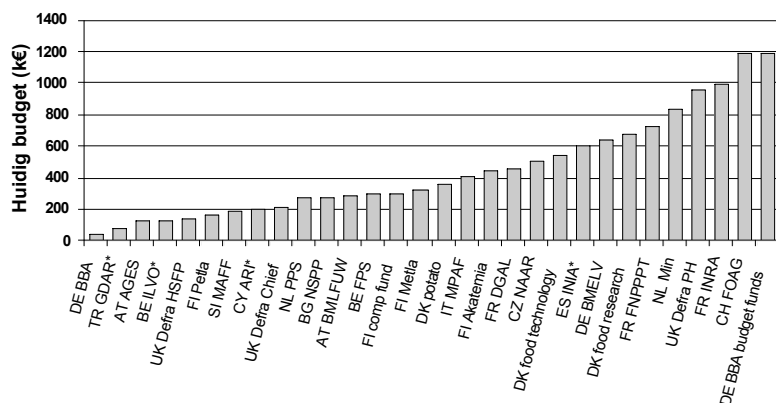
Werkpakket 1 betreft de coördinatie van het project en is verantwoordelijk voor het uitdragen van resultaten. WP1 wordt geleid door Groot Brittannië. In WP2, geleid door Frankrijk, is onder alle partners de al genoemde inventarisatie gemaakt van de nationale onderzoeksprogramma's die bestaan, hun budgetten, de gereedschappen die men hanteert om onderzoeks-aanbesteding uit te voeren, en dergelijke.

WP3, geleid door Nederland, heeft twee be-

Figuur 1. Europese fyto-sanitaire onderzoeksagendering beter gestructureerd.

ARTIKEL

Figuur 2. Uitgaven voor fyto-sanitair onderzoek per EUPHRESKO-partner. De budgetten van de partners gemerkt met een * zijn exclusief salarissen en belastingen.

langrijke taken. De eerste taak is om de keuze te formuleren voor de onderzoeksprojecten die als ‘pilot’-samenwerkingsproject uitgevoerd gaan worden. Hierbij gaat het niet alleen om de onderwerpen van onderzoek, maar ook om de financieringsconstructies waarbinnen de projecten zouden kunnen worden uitgevoerd. De tweede taak van WP3 is om een volledige set aan instrumenten te ontwerpen voor die uitvoering.

Oostenrijk leidt WP4, dat zich bezighoudt met de daadwerkelijke aanbesteding van de gekozen projecten. Zo zal WP4 de oproep doen aan onderzoeksinstellingen om met voorstellen te komen, de zgn. ‘call’. Daartoe roept WP4 een ‘Call Secretariat’ in het leven.

Als laatste moet WP5 de brug slaan naar zowel de huidige als de toekomstige wereld buiten EUPHRESKO. De huidige wereld betreft de versterking van onderzoeksagenda’s op fyto-sanitair gebied van de Europese Commissie in KP7. De toekomstige wereld betreft de continuering van de samenwerking als EUPHRESKO straks ten einde is.

Financieringsconstructies

Rekening houdende met de realiteit van de onderzoeksinfrastructuur in veel landen én met de behoefte aan fyto-sanitair onderzoek, zijn binnen EUPHRESKO drie financieringsconstructies benoemd waarbinnen samenwerking tussen de partners zou kunnen plaatsvinden.

Een eerste constructie is de niet-competitieve rechtstreekse aanbesteding van projecten. Fyto-sanitair onderzoek vergt specialistische werkruimten, waarvoor dikwijls de hoogste inperkingsniveaus gelden. Het is dan duidelijk welk instituut of welk laboratorium een bepaalde klus het beste kan uitvoeren en competitieve

aanbesteding is niet aan de orde. Dit geldt zeker waar de laboratoria deel uitmaken van het overheidsapparaat, zoals het geval is met labs van de Plantenziektenkundige Dienst.

De tweede financieringsconstructie die wordt gehanteerd, heet de ‘virtuele gezamenlijke pot’. Deze constructie gaat uit van het gegeven dat onderzoeksfinanciers wel willen samenwerken, maar om uiteenlopende redenen niet in staat zijn om uit het nationale onderzoeksbudget geld over te maken naar buitenlandse instellingen. Om toch internationale samenwerking te stimuleren, kunnen de financiers geld oormerken voor samenwerkingsprojecten, waarin de eigen nationale onderzoeksinstellingen participeren. De derde constructie heeft de naam meegekregen van ‘echte gezamenlijke pot’. Deze constructie gaat uit van het bij elkaar brengen van ieders aandeel in de financiering van het onderzoek, zónder dat men de voorwaarde hanteert dat dit geld allemaal terug moet komen naar de eigen nationale onderzoeksinstellingen. Deze constructie biedt de mogelijkheid om een keuze te maken puur gebaseerd op wetenschappelijke inhoud: het meest innovatieve en creatieve project kan zo worden gekozen.

Toch blijken er weinig landen te zijn die voor deze laatste constructie kiezen. Sommige zijn niet in staat om vanuit het nationale onderzoeksgeld buitenlandse instellingen te betalen; andere maken eenvoudig de politieke keuze om met het eigen geld alleen de eigen onderzoekers te financieren. Binnen EUPHRESKO zullen het Verenigd Koninkrijk en Nederland een financiële bijdrage leveren aan de ‘echte gezamenlijke pot’ om daarmee een project aan te besteden.

Criteria voor projectkeuze

Binnen EUPHRESKO bleek het gelukkig niet

Figuur 3. Het inheemse krabbenscheer (midden) en parelvederkruid (rechts), een exoot uit Zuid-Amerika in een kanaal in Twente (Bron: PD).

moeilijk te zijn om consensus te krijgen over de aard van de onderwerpen die in aanmerking zouden komen voor de gezamenlijke onderzoeksprojecten. Het moet natuurlijk gaan om quarantaine-organismen. Verder mag er geen verdubbeling zijn van relevant onderzoek dat reeds gaande was, op nationaal niveau, noch via financiering door een van de EU-Kaderprogramma's. Wat dat laatste betreft: er is juist naar gekeken of de gekozen thema's aan zouden sluiten bij de prioritering van KP7, zonder overlap.

Verder waren er nog enkele voor de hand liggende 'logistieke' criteria. Zo moest het onderzoeksproject uit te voeren zijn binnen de duur van EUPHRESO.

Projecten

De projecten die in het kader van EUPHRESO het meeste in aanmerking bleken te komen voor samenwerking binnen de non-competitieve financieringsconstructie betreffen verschillende vormen van ringtesten. De Plantenziektkundige Dienst neemt deel in de projecten

Bruinrot/Ringrot, Witte vlieg en *Globodera*.

De virtuele gezamenlijke pot blijkt gekozen te worden voor onderwerpen die meer betrekking hebben op de biologie van gereguleerde organismen en die in de maatregelensfeer zitten. Er zijn vijf onderwerpen gekozen om binnen deze constructie te worden onderzocht (Tabel 1). *Kiln Drying* betreft een bosbouwprobleem, waar men wil onderzoeken of verhitte hout afdoende is tegen bepaalde houtparasieten. In het PSTVd-project zal de PD een deel voor haar rekening nemen.

Vanuit het nationale onderzoeksbudget heeft LNV gekozen om haar bijdrage vooral te leveren aan de echte gezamenlijke pot. Met de enige andere EUPHRESO-partner die daarin participeert, Groot-Brittannië, is afgesproken dat de onderzoeksinstelling(en) die interesse hebben, een voorstel mogen formuleren voor een project over de volgende twee onderwerpen: aquatische onkruiden, en '*whole genome amplification*'. Alleen instellingen uit het VK of Nederland mogen meedingen. Uiteindelijk wordt slechts één onderwerp gekozen. Het maximum

Tabel 1. De onderwerpen van de mogelijke EUPHRESKO-projecten.

Projecten	Financieringsconstructie	Thema	NL
Witte vlieg en virussen	niet-competitieve aanbesteding	Ringtest	Ja
Bruinrot in Ringrot	niet-competitieve aanbesteding	Ringtest	Ja
Pantoea	niet-competitieve aanbesteding	Ringtest	Nee
<i>Globodera</i> spp.	niet-competitieve aanbesteding	Ringtest	Ja
PSTVd	virtuele gezamenlijke pot	Epidemiologie	Ja
Bacterievuur	virtuele gezamenlijke pot	Maatregelen	Nee
Ambrosia	virtuele gezamenlijke pot	Maatregelen	Nee
<i>Grapevine Flavescence Dorée</i>	virtuele gezamenlijke pot	Maatregelen	Nee
<i>Kiln drying</i>	virtuele gezamenlijke pot	Maatregelen	Nee
Wateronkruiden	echte gezamenlijke pot	Maatregelen	Ja
<i>Whole Genome Amplification</i>	echte gezamenlijke pot	Methode-ontwikkeling	Ja

beschikbare budget is ongeveer €00.000 euro voor twee jaar. De exacte eisen zullen naar verwachting begin maart worden geadverteerd in de eerste EUPHRESKO-oproep.

Het leven naast en na EUPHRESKO

Het oefenen in samenwerken door het gezamenlijk laten uitvoeren van enkele onderzoeksprojecten is weliswaar een hoofdactiviteit van EUPHRESKO, maar er zijn ook andere aandachtsvelden. Op verschillende manieren probeert EUPHRESKO aandacht te vragen voor de noodzaak om fyto-sanitair onderzoek uit te voeren en om een Europese infrastructuur voor dat onderzoek in leven te houden en te versterken. Er wordt dan ook nauwe aansluiting gezocht bij de onderzoekskeuzes van het Zevende Kaderprogramma van de Europese Unie. Het dagelijks bestuur van EUPHRESKO is de zogenaamde *Network Management Group* (NMG), bestaande uit de trekkers en co-trekkers van de verschillende werkpakketten. De Europese

hoofden van Plantenziektkundige Diensten, de zgn. COPHS ('*Chief Officers of Plant Health Services*'), hebben deze NMG gevraagd om haar officiële adviesgroep te worden. Dit als opvolger van een al bestaande ad hoc-werkgroep van de COPHS.

Verder, en niet onbelangrijk, geeft EUPHRESKO de gelegenheid aan alle betrokkenen om elkaar en elkaars werkwijze beter te leren kennen. Van daaruit kunnen we mogelijkheden vinden om ook buiten EUPHRESKO meer te gaan samenwerken. Zo zal de komende jaren de onderzoeksamenwerking met Vlaanderen versterkt worden. Dit is niet beperkt tot fyto-sanitair onderzoek. Ook aan de zijde van Groot-Brittannië bestaat interesse om meer en vaker het onderzoeksgeld gezamenlijk uit te geven.

Op de website van EUPHRESKO vindt u meer informatie. Dit zal ook de plaats zijn waarop in maart de gegevens te vinden zullen zijn over de projecten waarop onderzoeksinstellingen kunnen inschrijven. Zie www.EUPHRESKO.org

ARTIKEL

Figuur 4. Deelnemers aan de EUPHRESKO bijeenkomst in Gent, november 2007.